

HC 5, 02-12-10

Intellectueel eigendom: wat voor rechten kan men claimen op dat wat zij bedacht hebben?

Intellectueel eigendom gaat dus over de bescherming van voortbrengsels van de menselijke geest. Dit kan opgedeeld worden in verschillende categorieën:

- Creaties : Filmwerk, foto, boek, vormgeving
- Innovaties : HIV-bestrijdingsmedicijn, Senseo-apparaat
- Goodwill: hoe een onderneming in de markt zicht positioneert. Dit gebeurt door middel van merken: bijvoorbeeld O'Neill, Nokia, adidas.

Hoe krijg je een IE-recht?

- Door registratie: bijvoorbeeld een merk
- Door aanvraag: octrooirechten
- Vanzelf: auteursrecht en handelsnaamrecht.

IE-rechten werken niet alleen binnen ons eigen land. Het is internationaal recht en de eerste regeling bestond al in 1883: het verdrag van Parijs. Probleem hierbij was dat niet kon worden afgedwongen dat de regels in het verdrag werden nageleefd. Daarom werd er later een nieuw verdrag opgesteld welke de lidstaten de verplichting oplegt dat het verdrag ook wordt gehandhaafd. Dit is een functie van de wereldhandelsorganisatie en dit kan zelfs leiden tot sancties. Bij de World Intellectual Property organisation (organisatie van de VN) kun je alle informatie vinden op het gebied van de ontwikkeling van het IE-recht.

Uitgangspunten bij de bescherming van het IE-recht:

- Assimilatiebeginsel: dit houdt in dat een onderdaan van een lidstaat (bijv. Amerikaanse onderneming) die met intellectuele eigendom in Nederland iets wil doen, dezelfde bescherming krijgt als Nederlandse onderdanen
- Voorrangsrecht. Als iemand in Japan een aanvraag doet voor een octrooi, krijgt hij hierbij het recht om binnen een jaar overal ter wereld het octrooi te bevestigen met beroep op het voorrangsrecht. De consequentie hiervan is dat als iemand tijdig elders ter wereld een octrooiaanvraag doet, iedereen in dat land die eerder dat jaar het octrooi aan heeft gevraagd 'naast de pot piest'. Dit is een handige regeling op internationaal vlak ter bestrijding van piraterij.

Het merkenrecht

Er bestaan geen Nederlandse regelingen over het merkenrecht. We hebben hiervoor het Benelux Verdrag Intellectuele Eigendom (BVIE).

Een merk moet producten van ondernemingen kunnen onderscheiden. Zo mag je geen naam claimen voor je product dat een algemene term is voordat goed. Deze regels in het benelux-verdrag volgen uit de harmonisatiewetgeving van de Europese Unie.

Tegenwoordig is er ook een gemeenschapsmerk: een merk dat je kunt creëren voor 1 depot en daarmee heb je meteen het hele gebied van de EU gedekt. Met 1 registratie heb je voor de hele EU een recht op je merk.

Ook is er het protocol van Madrid, ook hier krijg je in 1 keer registratie en bescherming in alle landen.

Bescherming die men verkrijgt op een merk strekt tot:

- Gevaar voor verwarring tevens inhoudende associatie; 2.20(1)(a)(b) BVIE. (bijvoorbeeld als er een merk notaris voor jenever bestaat en iemand notaris op de markt wil brengen)
- Gevaar voor andere schade en verwatering (afbreuk aan de reputatie of het onderscheidend vermogen) als gevolg van associatie; 2.20(1)(c)(d) BVIE

Een merk kan gebruikt worden voor normaal gebruik, maar ook voor exploitatie. Een voorbeeld hiervan is dat bekende mensen hun naam verkopen en een producent gebruikt die naam dan vervolgens voor zijn product. Doordat er een bekende naam aan een product kleeft is er meer bekendheid op de markt. Voorbeelden hiervan zijn Britney Spears-parfum en AJAX-kleding.

Een handelsnaam is een naam waaronder een onderneming wordt gedreven. Dit hoeft niet zo onderscheidend te zijn als een merknaam en het is geen absoluut recht. Overdracht van de handelsnaam gebeurt alleen met de onderneming. Wel bestaat er bescherming tegen verwarringsgevaar.

Octrooien

In Nederland geldt de rijsoctrooiwet, maar veel belangrijker is het Europees Octrooi Verdrag (niet van de EU). Door middel van 1 aanvraag bij het Europees octrooibureau krijg je een bundel van octrooien van alle landen waar het Verdrag geldt.

Een octrooi kan verkregen worden voor elke nieuwe (absoluut nieuw) uitvinding (voor vakman niet verrassend) en toepasbaar is op gebied nijverheid (2-4 Rijsoctrooiwet). Nieuw betekent dat het nergens ter wereld voorheen vertoond mag zijn.

Een octrooi wordt verleend voor 20 jaar. Bescherming wordt bepaald door conclusies, vermeld in het octrooi (art. 2(2) ROW). Je moet zelf beschrijven waar precies de bescherming voor moet worden verleend. Dit wordt dan opgenomen in de conclusies.

Actuele issue's zijn de biotechnologierichtlijn en bescherming van computerprogramma's

Auteursrecht

Het moet gaan om originele werken (ruim begrip), die het persoonlijke stempel van de maker dragen (art. 1 AW). Als het aan deze eisen voldoet wordt het beschermd door het auteursrecht. Wat voor bescherming heb je dan?

- Jij hebt als enige het recht om het openbaar te maken. (art. 12 AW)
- Jij hebt als enige het recht om het de verveelvoudigen (hieronder valt ook nabootsing in veranderde vorm). (art. 13 AW)

Deze rechten kunnen alleen ingeroepen worden als de ander het zijn product heeft ontleend aan het product van degene die het auteursrecht heeft. Het auteursrecht omvat ook persoonlijkheidsrechten zoals het recht op naamsvermelding en verzet tegen verminking van zijn werk.

Nederlands recht: in Nederland is het ook mogelijk auteursrecht te claimen op geschriften zonder persoonlijk karakter, art. 10 lid 1 Aw. Verschil is wel dat hier aangetoond moet worden dat er daadwerkelijk gekopieerd is. Auteursrecht duurt 70 jaar tot na de dood van de auteur.

Cumulatie van verschillende IE-rechten is mogelijk. Daarentegen kunnen ze elkaar ook uitsluiten. Zo kan een werk beschermd zijn als merk en door het auteursrecht. Maar auteursrecht is niet mogelijk op techniek. Techniek is uitsluitend voor het octrooirecht. Vormen met technisch effect zijn uitgesloten van merkbescherming.

IE-rechten zijn mooi, maar werken niet zonder handhaving. Daarom bestaat er de Handhavingsrichtlijn Intellectuele eigendom.

HC 6, 09-12-2010

Het auteursrecht

Kenmerken IE-rechten algemeen:

IE-rechten behoren tot het privaatrechtelijke mededingingsrecht en zorgen voor bescherming van creatieve prestaties en onderscheidingstekens. Ook wordt er door het IE-recht ordening geschept in de concurrentiestrijd door het creëren van tijdelijke monopolies. Het zijn absolute rechten, dus ze werken tegenover iedereen. Naast het absolute karakter zijn het ook vermogensrechten.

Opbouw IE-wetten (voor elk IE-recht):

-	prestatie aan voldoen?	Materiële vereisten: waaraan moet de
-	andere formele eisen?	Formele vereisten: registratie nodig of
-	recht?	Rechthebbende: wie is houder van het
-	bepalingen hiervan: wat kan ik met dit recht?	Inhoud van het recht en de
-	recht?	Beschermingsduur: hoelang geldt mijn
-	iemand inbreuk maakt op mijn recht?	Handhaving: wat kan ik doen als

Deze punten worden nu uitgelicht aan de hand van het auteursrecht

Materiële vereisten

Het moet gaan om een werk van letterkunde, wetenschap of kunst. Echter worden aan deze termen niet echt meer waarde ontleend. Het belangrijkste begrip is 'werk' en daaraan worden 2 eisen gesteld:

1. Eigen oorspronkelijk karakter en persoonlijke stempel. Dit is de belangrijkste eis, volgt uit jurisprudentie. Dit staat niet in de wet. Eigen oorspronkelijk karakter wil zeggen dat het niet ontleend mag zijn van werk van een ander. Persoonlijke stempel houdt in dat er sprake moet zijn van een vorm die het resultaat is van scheppende menselijke arbeid en dus van creatieve keuzes, en die aldus voortbrengsel is van de menselijke geest. (oorspronkelijkheid, creativiteit of uniciteit)
2. Het moet zintuiglijk waarneembaar zijn (geweest). Het werk moet tot uitdrukking zijn gebracht. Een enkel idee dat dus niet tot uitdrukking is gebracht komt niet in aanmerking voor auteursrechtelijke bescherming.

Spoor, Verkade en Visser hebben een boek geschreven over het auteursrecht en zij hebben daarin geschreven dat je de vraag moet stellen of het uitgesloten geacht moet worden dat 2 auteurs, onafhankelijk van elkaar, precies hetzelfde werk maken. Wanneer die vraag bevestigend beantwoord moet worden, is er sprake van een 'werk'. Het moet dus uitgesloten zijn dat een ander precies hetzelfde werk maakt. Hoe meer keuzemogelijkheden de auteur heeft om aan zijn creatie vorm te geven, hoe groter de kans is dat hij auteursrechtelijk beschermd werk schept.

Art. 10 AW geeft een niet-limitatieve opsomming van werken die door het auteursrecht beschermd zouden kunnen worden. Maar per specifiek geval moet gekeken worden of er wordt voldaan aan een eigen oorspronkelijk karakter en een persoonlijke stempel.

Formele vereisten

Deze zijn er niet. Het recht ontstaat op het moment van het scheppen van het werk. Men verkrijgt auteursrecht van rechtswege. Het werk hoeft niet af te zijn. Op bijvoorbeeld een schilderij dat pas voor de helft af is bestaat al een auteursrecht.

Rechthebbende

Er moet onderscheid gemaakt worden tussen de maker en de rechthebbende. De maker is degene wiens creativiteit in het werk terug te vinden is. Oftewel degene wiens persoonlijke stempel het werk draagt. De (auteurs)rechthebbende is degene aan wie het auteursrecht (exploitatierechten) toekomt. De rechthebbende komt dus het verveelvoudigingsrecht en het recht om het werk openbaar te maken toe.

Er kunnen ook meerdere makers van een werk zijn. Dan moeten er 2 situaties onderscheiden worden:

- Combinaties van werken: verschillende auteurs kunnen van elkaar gescheiden worden (bijv. de ene schrijft de muziek(melodie) de ander de tekst ervan)
- Gemeenschappelijk werk: de verschillende prestaties kunnen niet meer van elkaar worden gescheiden.

Art. 26 AW is dan van toepassing. Het auteursrecht komt dan aan de auteurs gezamenlijk toe.

Art. 7 en 8 AW behelzen uitzonderingen op wie de maker is van het werk. Bijvoorbeeld als een werknemer iets maakt, dat dan de werkgever de maker is, art. 7 AW. Dit ziet alleen op dienstbetrekkingen en uit die dienstbetrekking moet dan volgen dat de werknemer in dienst is genomen om die werken te maken.

In het begin is de maker dezelfde persoon als de rechthebbende, maar dit kan op den duur gescheiden worden. Namelijk als de maker exploitatierechten aan een ander overdraagt. De persoonlijkheidsrechten komen altijd aan de maker toe en kunnen niet worden overgedragen. Hij kan hiervan wel afstand doen.

Inhoud van het recht

Het auteursrecht omvat exploitatierechten (ook beperkingen) en persoonlijkheidsrechten. Exploitatierechten zijn vervolgens weer op te delen in het verveelvoudigingsrecht en het recht tot openbaarmaking.

Aan het verveelvoudigingsrecht komen 2 betekenissen toe, namelijk het (slaafs: met 1 druk op de knop) verveelvoudigen, kopiëren of reproduceren van het werk, maar daarnaast ook het bewerken ervan, zo volgt uit art. 13 Aw. Bij het bepalen of er sprake is van verveelvoudiging is beslissend of auteursrechtelijk beschermde trekken van een werk herkenbaar zijn overgenomen. Dat 2 dingen sterk op elkaar lijken is niet voldoende. Bewezen moet worden dat de bekende trekken ontleend zijn aan het al bestaande werk. Er moet sprake zijn van afkijken.

Het openbaarmakingsrecht is te vinden in art. 12 Aw. Het omvat een aantal handelingen, die met elkaar gemeen hebben dat het werk op een of andere manier ter beschikking van een publiek wordt gesteld. Onder publiek wordt een onbepaald aantal potentiële waarnemers verstaan. Het ter beschikking stellen kan op allerlei verschillende manieren.

Beperkingen zijn te vinden in paragraaf 6 van de Auteurswet. Hierin is te vinden onder welke omstandigheden werk openbaar gemaakt mag worden of verveelvoudigd. Het portretrecht is ook opgenomen in de auteurswet. Dit dient ook als beperking op het openbaarmakingsrecht. Publicatie van foto's die de maker van iemand maakt mogen niet zomaar openbaar gemaakt worden. Dit mag niet als degene die op de foto staat hier een redelijk belang bij heeft. Dit redelijke belang kan opgesplitst worden in een zedelijk (bescherming persoonlijke levenssfeer) en in een commercieel belang.

Persoonlijksrechten: dit zijn rechten die toekomen aan de maker van het werk. Deze rechten zijn niet overdraagbaar, maar afstand doen van deze rechten is wel mogelijk. Art. 25 Aw geeft een niet-limitatieve opsomming van persoonlijkheidsrechten.